

Ensi- ja turvakotien liiton kommentit tasa-arvo-ohjelman väliraportin luonnokseen

Ensi ja turvakotien liitto (ETKL) on vuonna 1945 perustettu valtakunnallinen lastensuojelun kansalaisjärjestö, jolla on 30 jäsenyhdistystä eri puolilla Suomea. Sääntömääräinen yhteiskunnallinen tehtävämme on puolustaa lapsen etua, turvata lapsen oikeus suotuisiin kasvuolosuhteisiin ja turvalliseen kehitykseen, tukea vanhemmuutta sekä ehkäistä perheväkivaltaa.

Kiitämme mahdollisuudesta kommentoida tasa-arvo-ohjelman väliraportin luonnosta. Toimitamme tässä kirjallisena kuulemistilaisuudessa 24.1. esitetyt ETKL:n kommentit muutamin täydennyksin:

On hienoa, että tasa-arvo-ohjelmasta on tehty väliarviointi, johon on koottu useiden eri ministeriöiden toimia. Se yhdistettynä laajaan kuulemistilaisuuteen varmasti sekä edistää ohjelman toteuttamista että toimenpiteiden kehittämistä. Kiitämme myös väliraportin luonnosta havainnollisuudesta, värikoodit toimivat hyvin.

On hyvä, että Istanbulin sopimus on nostettu selkeästi esille. ETKL katsoo kuitenkin, että sopimus tulisi huomioida raportissa laajemmin. Luonnoksessa se on väkivaltaa käsittelevän luvun 5 alla, mitä sopimuksen sisältö suurimmalta osin koskeekin. Yleisten velvoitteiden artikla 12 kuitenkin on aivan keskeinen koko tasa-arvo-ohjelman kannalta: *Osapuolet toteuttavat tarvittavat toimet edistääkseen naisten ja miesten sosiaalisten ja kulttuuristen käyttäytymismallien muuttamista tarkoituksena poistaa ennakkoluuloja, tapoja, perinteitä ja kaikkia muita käytäntöjä, jotka perustuvat ajatukseen naisten alhaisemmasta asemasta tai kaavamaisesti käsityksiin naisten ja miesten rooleista.* Suomea velvoittavana tekstinä tämä tulisi nostaa raportin johdantoon.

Väliraportin luonnoksessa ja kuulemistilaisuudessa tuli useita esimerkkejä, millä tavalla kulttuuriset roolikäsitykset näkyvät yhteiskunnassamme. ETKL:n työssä on lisäksi huomattu, että naisten alhaisempi asema tulee esiin päihteitä käyttävien äitien kohdalla, jolloin kynnyks hakea ja saada apua väkivalta- tai raiskaustapauksissa on vaikeampaa, koska varsinkin huume-kulttuuriin liittyy naisten huono asema.

Pidämme tärkeänä myös sitä, ettei tasa-arvo-ohjelman toimeenpano rajoitu vain kahteen sukupuoleen, vaan työssä huomioidaan myös muunsukupuoliset. Uusimmassa valtakunnallisessa kouluterveyskyselyssä 5,6 % lapsista ja nuorista koki olevansa muuta sukupuolta kuin mitä virallisissa merkinnöissä heistä on kirjattu.

Yleisten velvoitteiden lisäksi Istanbulin sopimuksessa on kokonainen luku (VII) sukupuolinäkökulmasta maahanmuuttoa ja turvapaikanhakua koskien. Väliraporttiluonnoksen turvapaikanhakua koskevan kohdan (2.4.) toimenpiteitä tulisi peilata em. velvoitteisiin. Samoin väkivaltaa koskevan luvun

(luku 5) sisältöä olisi tärkeä analysoida paitsi Istanbulin sopimuksen velvoitteiden täyttämisen, myös YK:n Cedaw-komitean Suomelle antamiin huomautuksiin vastaamisen näkökulmasta.

Lapsen huolto- ja tapaamisoikeuslaki (3.6) nyt merkitty vihreäksi: työ on tuomassa useita hyviä uudistuksia, mutta väkivallan ja vainon huomioiminen vaatii vielä työtä. Lapsenhuoltolain uuden lakiehdotuksen perusteluissa mainitaan useamman pykälän kohdalla Istanbulin sopimuksen velvoitteiden huomiointi, eli sen varmistaminen, ettei tapaamis- tai huolto-oikeuden täytäntöönpano vaaranna väkivallan uhrin tai lasten oikeuksia tai turvallisuutta. Itse lakiehdotuksessa tämä periaate ja sen toteuttamisen käytännöt eivät kuitenkaan tule riittävästi esille. Olemme jättäneet tästä oikeusministeriölle yksityiskohtaisen lausunnon.

ETKL pitäisi tärkeänä, että tasa-arvo-ohjelman arvioinnissa tarkasteltaisiin köyhyyden vaikutuksia sukupuolinäkökulmasta. Tähän liittyy myös hallituskaudella tehtyjen leikkausten arviointi, esimerkiksi subjektiivisen päivähoito-oikeuden vaikutukset naisten työssäkäyntiin.

Väliraportin luonnoksessa mainitaan useammassa kohtaa LAPE-ohjelman työ. Sen puitteissa on tehty erinomaista työtä lapsivaikutusten arvioinnin kehittämiseksi päätösten valmistelussa. Olisiko tästä ja tasa-arvo-ohjelmassa edistettävästä sukupuolivaikutusten arvioinnista (7.1) saatavissa synergiaa?

Yksittäinen huomio oppilaitosten tasa-arvotyössä (4.3.) tehtyihin toimenpiteisiin: kannattaa mainita myös 9. luokkalaisille jaettu Chimamanda Ngozi Adichienin ”Meidän kaikkien pitäisi olla feministejä” -kirja.

Kaikki edellä sanotut ovat siis kommentteja valtion raporttiin siitä, mitä viranomaistoimijat ovat tehneet. Ja kuten aiemmin jo mainittiin, pidämme hyvänä, että kommentteja on haluttu kuulla laajasti. Synergia järjestöjen ja muiden tahojen kanssa tehtävän työn kanssa jää kuitenkin hyödyntämättä, kun sekä tasa-arvo-ohjelma että Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma on tehty yksinomaan viranomaisten tekemän työn näkökulmasta. Järjestöt ja muut toimijat tekevät väliraportin luonnoksessa tarkasteltuja toimintoja hyvin laajasti: mm. väkivaltaa ennaltaehkäisevää ja sen seurauksia korjaavaa työtä; miesten ja isien asemaa ja hyvinvointia kohentavaa työtä; eroperheiden ja maahanmuuttajien parissa tehtävää työtä. Tasa-arvo-ohjelman toimenpiteiden hyödyllisyyden arviointi ja kehittämiskohteiden priorisointi vaatisi pohjaksi valtakunnallista kokonaiskuvaa eli tietoa siitä, mitä tällä hetkellä jo on meneillään tasa-arvotyöhön liittyen. Samoin valittujen toimenpiteiden toteuttamisessa kannattaa hyödyntää kaikkia resursseja. Tämän yhteistyön tiivistämisessä on paljon voitettavaa!

ETKL tekee paljon tasa-arvo-ohjelman tavoitteiden mukaista työtä ja jäsenyhdistysten kokemusasiantuntijoiden kautta saamme myös tietoa eri toimijoiden toimenpiteiden toimivuudesta. Tässä lyhyesti muutama esimerkki, toimitamme mielellämme lisätietoa tarvittaessa.

- Valtio on ottanut vastuun turvakotien rahoituksesta ja mahdollistanut uusien turvakotien perustamisen myös järjestöille. Turvakoteja ja perhepaikkoja on edelleen riittämättömästi, vaikka kehitys on ollut myönteinen. Sopimuksen toimeenpanossa on huolehdittava myös siitä, että ympärivuorokautisen kriisityön lisäksi on tarjolla tuki- ja neuvontapalveluja. Turvakotien ja avopalvelujen välille ei saa valtion rahoituksen myötä kasvaa kuilua, joka haittaa sujuvaa asiakasprosessia tai resurssien käyttöä. Avopalveluista valtaosa on järjestöjen tuottamaa.
- Ensi- ja turvakotien liiton eri työmuodoissa huomioidaan koko perhe. Sitä kautta vahvistetaan ja tuetaan isien osallistumista perheen hyvinvoinnin edistämiseen. Tasa-arvoinen ja tasavertainen sekä arvostava kohtaaminen on isien mielestä järjestötyön kantavia voimia. Isän asema vahvistuu, kun hänet otetaan mukaan perheen arkeen, päätöksentekoon ja kannustetaan nauttimaan isyydestä ja hyödyntämään yhteiskunnassamme olevat isyysvapaa ajat.

- Ensi- ja turvakotien liiton Lapsiperhe turvapaikanhakijana -projektin (2012-17) kokemusten perusteella on hyvä ja toimiva käytäntö, että on perustettu lapsiperheille ja yksin oleville naisille tarkoitettuja vastaanottokeskuksia. Siitä huolimatta yksin olevia turvapaikanhakijanaisia tai yksittäinen perhe on toisinaan sijoitettu keskukseen, jonka muut asukkaat ovat yksin olevia miehiä. Pääsääntöisesti turvapaikanhakijat voivat toivoa mies- tai naistulkkia asiointitilanteisiin ja turvapaikkapuhutteluun. Suomen viranomaisten tulisi seurata, mitä Suomesta palautetuille kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille perheille ja naisille tapahtuu paluun jälkeen esim. Irakissa ja Afganistanissa.

Lopuksi voimme todeta, että tuomme mieluusti tasa-arvo-ohjelman väliraporttiin koottua tietoa esille pohjoismaisessa vuosittaisessa Nordiska Kvinnor mot Våld -konferenssissa, jonka ETKL järjestää 7.-9.9.2018 Helsingissä.

Helsingissä 26.1.2018

Riitta Särkelä
pääsihteeri
Ensi- ja turvakotien liitto ry

Sari Laaksonen
kehitysjohtaja
Ensi- ja turvakotien liitto ry